

HUOMAUTUKSIA

¹ VKP(b):n XIII konferenssi pidettiin Moskovassa tammikuun 16—18 pnä 1924. Konferenssissa oli läsnä 128 päätösvaltaista edustajaa ja 222 edustajaa neuvottelevalla äänioikeudella. Konferenssi käsitteli puoluerakennustyön, kansainvälisen tilanteen ja lähimpiä talouspolitiikan kysymyksiä. J. V. Stalinin „Puoluerakennustyön lähimmistä tehtävistä“ tekemän alustuksen johdosta konferenssi hyväksyi kaksi päätöslauselmaa: „Puoluerakennustyöstä“ ja „Väittelyn yhteenvedoista ja pikkuporvarillisesta poikkeamasta puolueessa“.

Konferenssi tuomitsi trotskilaisen opposition lausuen, että opposition muodossa puolueella on vastassaan pikkuporvarillinen marxilaisuudesta poikkeaminen, ja kehoitti Keskuskomiteaa julkaisemaan 7. kohdan päätöslauselmasta „Puolueen yhtenäisyydestä“, jonka VKP(b):n X edustajakokous oli V. I. Leninin ehdotuksesta hyväksynyt. Puolueen XIII edustajakokous ja Kominternin V kongressi hyväksyivät nämä konferenssin tekemät päätökset. (Konferenssin päätöksiä kts. kirjasta „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 535—556.).— 3.

² Tarkoitetaan päätöslauselmaa puoluerakennustyöstä, joka hyväksyttiin joulukuun 5 pnä 1923 VKP(b):n Keskuskomitean Politbyroon ja Keskuskontrollikomitean Puhemiehistön yhteisessä istunnossa ja julkaistiin „Pravdassa“ N:o 278 joulukuun 7 pnä 1923. VKP(b):n Keskuskomitean täysistunto, joka pidettiin tammikuun 14—15 pnä 1924, teki yhteenvedot puolueväit-

- telystä ja hyväksyi Keskuskomitean Politbyroon ja Keskuskontrollikomitean Puhemiehistön päätöslauselman puoluerakennustyöstä esitettäväksi XIII puoluekonferenssille (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 533—540).— **5.**
- ³ Neljäkymmenen kuuden oppositiolaisen asiakirjasta kts. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, 5. suomenk. painos, s. 297—298.— **30.**
- ⁴ Englannin ulkoministeri Curzon lähetti toukokuun 8 p:nä 1923 Neuvostohallitukselle uhkavaatimuksen, joka sisälsi parhaavia syytöksiä Neuvostohallitusta kohtaan. Uhkavaatimuksessa vaadittiin neuvostovaltuutettujen poiskutsumista Persiasta ja Afganistanista, pidätettyjen englantilaisten kalastusalusten vapauttamista, jotka olivat laittomasti harjoittaneet kalastusta Neuvostoliiton pohjoisilla aluevesillä, j.n.e. Siinä tapauksessa, ettei uhkavaatimuksen ehtoja 10 päivän sisällä hyväksytä, Curzon uhkasi katkaista kauppasuhteet. Curzonin uhkavaatimus loi uuden intervention vaaran. Neuvostohallitus hylkäsi Englannin hallituksen laittomat vaatimukset ilmaisten samalla olevansa täysin suostuvainen säännöstelemään kummankin maan väliset keskinäissuhteet rauhallisin keinoin ja ryhtyi toimenpiteisiin maan puolustuskuntoisuuden lujittamiseksi.— **38.**
- ⁵ Tarkoitetaan saksalaisten sotajoukkojen hyökkäystä Neuvostoliiton alueelle kenraali Hoffmannin johdolla helmikuussa 1918 (Hoffmannin hyökkäyksestä kts. J. V. Stalin. Teokset, 4. osa, s. 42—52).— **39.**
- ⁶ Tarkoitetaan vastavallankumouksellista kapinaa Kronstadtissa vuonna 1921 ja kulakkikapinaa Tambovin läänissä vuosina 1919—1921.— **39.**
- ⁷ „Dni“ („Päivät“) — eserräläisten valkoemigranttien päivälehti; julkaistiin Berliinissä vuoden 1922 lokakuusta.— **47.**
- ⁸ „Zarja“ („Rusko“) — oikeistomenshevististen valkoemigranttien aikakauslehti; julkaistiin Berliinissä huhtikuusta 1922 tammikuuhun 1924.— **49.**

- ⁹ Neuvostojen II Yleisliittolainen edustajakokous pidettiin Moskovassa tammikuun 26 — helmikuun 2 pnä 1924. Edustajakokouksen ensimmäisessä istunnossa, joka oli omistettu V. I. Leninin muistolle, J. V. Stalin piti puheen, jossa hän vannoi bolshevikkipuolueen nimessä juhlallisen valan varjella ja täyttää Leninin antamat ohjeet. Leninin kuoleman johdosta edustajakokous hyväksyi julistuksen „Työtätekeväälle ihmiskunnalle“. Leninin muiston ikuistuttamiseksi edustajakokous teki päätöksen Leninin Teosten julkaisemisesta, Petrogradin (Pietarin) kaupungin nimittämisestä Leningradiksi, surupäivän määrittämisestä, mausoleumin pystyttämistä Leninille Moskovan Punaisella torilla ja muistopatsaiden pystyttämistä liittotasavaltojen pääkaupungeissa sekä Leningradissa ja Tashkentissa. Edustajakokous käsitteli selostuksen Neuvostohallituksen toiminnasta sekä Neuvostoliiton budjettia ja Maatalouskeskuspankin perustamista koskevat kysymykset. Tammikuun 31 pnä edustajakokous vahvisti Neuvostoliiton ensimmäisen Perustuslain, joka oli laadittu J. V. Stalinin johdolla. Edustajakokous valitsi Toimeenpanevan Keskuskomitean — Liittoneuvoston ja Kansallisuuksien Neuvoston. J. V. Stalin valittiin Liittoneuvostoon. — 50.
- ¹⁰ Tarkoitetaan taloudellista ja poliittista kriisiä Saksassa vuonna 1923. Maassa puhkesi joukkojen vallankumouksellinen liike, jonka tuloksena Saksissa ja Thüringenissä muodostettiin työväen hallitus ja Hampurissa tapahtui aseellinen kapina. Vallankumouksellisen liikkeen tukahduttamisen jälkeen Saksassa voimistui kaikkialla Euroopassa porvarillinen taantumus sekä kasvoi uuden intervention vaara Neuvostotasavaltaa vastaan. — 54.
- ¹¹ „Iskra“ („Kipinä“) — ensimmäinen yleisvenäläinen illegaalinen marxilainen sanomalehti; sen perusti V. I. Lenin joulukuussa 1900 ulkomailla, josta sitä salaisesti lähetettiin Venäjälle („Iskran“ merkityksestä ja osuudesta kts. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, s. 34—44). — 58.
- ¹² Tukholman puoluekokous — VSDTP:n IV („Yhdistävä“) edustajakokous pidettiin huhtikuun 10—25 (huhtikuun 23—touko-

- kuun 8) pñä 1906 (Tukholman puoluekokouksesta kts. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, s. 96—98).— **61.**
- 13** VSDTP:n V (Lontoon) edustajakokous pidettiin huhtikuun 30 — toukokuun 19 (toukokuun 13 — kesäkuun 1) pñä 1907 (VSDTP:n V edustajakokouksesta kts. J. V. Stalin. Teokset, 2. osa, s. 53—88 ja „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, s. 100—103).— **62.**
- 14** Huhtikuun 3 pñä 1924 VKP(b):n Keskuskomiteassa pidettiin nuorison keskuudessa tehtävää työtä käsittelevä neuvottelukokous, johon osallistuivat puolueen Keskuskomitean jäsenet, VKNL:n Keskuskomitean jäsenet ja varajäsenet sekä edustajat VKNL:n kymmenestä suurimmasta läänijärjestöstä. Neuvottelukokous teki yhteenvedot nuorisoliiton päiväjärjestyksessä olevista tehtävistä käydystä väittelystä, joka oli alkanut vuoden 1924 alussa. Käsiteltyään neuvottelukokouksen tulokset VKP(b):n Keskuskomitea velvoitti paikallisia puolue- ja nuorisoliittojärjestöjä saamaan aikaan yhtenäisyyden ja yhdenmukaisuuden VKNL:n työssä, saamaan nuorisoliiton johtavat jäsenet yksimieliseen työhön puolueen asettamien tehtävien täyttämiseksi.— **71.**
- 15** J. V. Stalinin luennot „Leninismien perusteista“ julkaistiin „Pravdassa“ huhti- ja toukokuussa 1924. Toukokuussa 1924 ilmestyi J. V. Stalinin kirjanen „Leninistä ja leninismistä“, johon oli otettu muistelmat „Leninistä“ ja luennot „Leninismien perusteista“. J. V. Stalinin teos „Leninismien perusteista“ on otettu J. V. Stalinin kirjan „Leninismien kysymyksiä“ kaikkiin painoksiin.— **76.**
- 16** K. Marx ja F. Engels. „Kommunistisen puolueen Manifesti“. 1949, s. 86 (suomenk. painos).— **85.**
- 17** Tarkoitetaan K. Marxin lausuntoa hänen kirjeessään F. Engelsille huhtikuun 16 pñä 1856 (kts. K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet. 1947, s. 86).— **91.**
- 18** Tarkoitetaan F. Engelsin artikkelia „Bakuninilaiset toiminnassa“ (kts. K. Marx ja F. Engels. Teokset, XV osa, 1933, s. 105—124).— **92.**

- ¹⁹ V. I. Lenin. „„Vasemmistolaisuus“ lastentautina kommunisteissa“ (kts. Teokset, 3. painos, XXV osa, s. 174).— **93.**
- ²⁰ V. I. Lenin. „Mitä ovat „kansan ystävät“ ja miten he taistelevat sosialidemokraatteja vastaan?“ (kts. Teokset, 4. painos, I osa, s. 278—279).— **93.**
- ²¹ II Internationalen Baselin kongressi pidettiin marraskuun 24—25 p:nä 1912. Se kutsuttiin koolle Balkanin sodan ja maailmansodan uhkan syntymisen yhteydessä. Kongressi käsitteli yhden kysymyksen — kansainvälisestä tilanteesta ja yhteisistä toimenpiteistä sotaa vastaan. Hyväksymässään manifestissa kongressi kehoitti työläisiä käyttämään proletariaatin järjestöä ja mahtia vallankumoukselliseen taisteluun sodan vaaraa vastaan ja julistamaan „sodan sodalle“.— **93.**
- ²² Kts. Karl Marx. „Pääoma“, I osa, 1935, s. XXIII.— **96.**
- ²³ Kts. F. Engels. „Ludwig Feuerbach ja saksalaisen klassillisen filosofian loppu“. 1939, s. 21.— **98.**
- ²⁴ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XIII osa.— **98.**
- ²⁵ K. Marx. „Teesit Feuerbachista“.— **100.**
- ²⁶ V. I. Lenin. „Imperialismi kapitalismin korkeimpana asteena“ (kts. Valitut teokset, I osa, s. 795—890).— **102.**
- ²⁷ J. V. Stalin viittaa V. I. Leninin vuonna 1905 kirjoittamiin artikkeleihin: „Sosialidemokratia ja väliaikainen vallankumoushallitus“, josta hän esittää lainauksen, „Proletariaatin ja talonpoikaiston vallankumouksellinen demokraattinen diktatuuri“ ja „Väliaikaisesta vallankumoushallituksesta“ (kts. V. I. Lenin. Teokset, 4. painos, 8. osa, s. 247—263, 264—274, 427—447).— **110.**
- ²⁸ K. Marx ja F. Engels. „Keskuskomitean ensimmäinen vetoamus Kommunistien Liitolle“ (kts. K. Marx ja F. Engels. Teokset, VIII osa, 1931, s. 483).— **113.**
- ²⁹ Kts. K. Marx ja F. Engels. „Kommunistisen puolueen Manifesti“, 1949, s. 6, ja Valitut kirjeet, 1947, s. 263.— **125.**

- ³⁰ Kts. F. Engels. „Talonpoikaiskysymys Ranskassa ja Saksassa“. 1922, s. 41 ja 66—67.— **143**.
- ³¹ Yleisvenäläinen maatalousosuoskuntien liitto toimi elokuusta 1921 kesäkuuhun 1929.— **145**.
- ³² Kts. V. I. Lenin. „Kullan merkityksestä nykyään ja sosialismin täydellisen voiton jälkeen“ (Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 79—85).— **178**.
- ³³ Päätöslauselman „Puolueen yhtenäisyydestä“ kirjoitti V. I. Lenin ja sen hyväksyi VKP(b):n X edustajakokous, joka pidettiin maaliskuun 8—16 p:nä 1921 (kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 259—261, sekä myöskin „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 364—366).— **195**.
- ³⁴ VKP(b):n XIII edustajakokous — bolshevikkipuolueen ensimmäinen edustajakokous V. I. Leninin kuoleman jälkeen, pidettiin toukokuun 23—31 p:nä 1924. Edustajakokouksen työtä johti J. V. Stalin. Edustajakokouksessa oli 748 päätösvaltaista edustajaa, jotka edustivat 735.881 puolueen jäsentä, joista 241.591 oli Lenin-kutsunnassa liittynyttä ja 127.741 ennen Lenin-kutsuntaa puolueeseen liittynyttä kandidaattijäsentä. Neuvottelevan äänioikeuden omaavia edustajia oli 416. Edustajakokous käsitteli Keskuskomitean poliittisen ja organisatorisen toimintaselostuksen. Keskustarkastusvaliokunnan ja Keskuskontrollikomitean selostukset, Kominternin Toimeenpaneavassa Komiteassa olevan VKP(b):n edustajiston toimintaselostuksen, puolue-organisatorisia kysymyksiä, sisämaankauppaa ja osuustoimintaa, maaseudulla ja nuorison keskuudessa tehtävää työtä koskevia ynnä muita kysymyksiä.

Edustajakokous tuomitsi yksimielisesti trotskilaisen oppositio-ohjelman määrittellen sen pikkuporvarilliseksi poikkeamaksi marxilaisuudesta ja leninismen revisioimiseksi sekä vahvisti XIII puoluekonferenssin päätöslauselman „Puoluerakennustyöstä“ ja „Väittelyn yhteenvedoista ja pikkuporvarillisesta poikkeamasta puolueessa“.

Edustajakokous tähdensi Lenin-kutsunnan valtavaa merkitystä ja kiinnitti puolueen huomiota työn voimistamiseen leninismin perusteiden opettamiseksi nuorille puolueen jäsenille. Edustajakokous velvoitti V. I. Leninin Instituutin valmistamaan täysin tieteellisen ja mitä huolellisimman V. I. Leninin koottujen Teosten ja hänen valittujen teostensa painoksen laajoja työtätekeviä joukkoja varten Neuvostoliiton kaikkien kansojen kielillä.— **203.**

³⁵ Yhteiskunnallisen keskinäisavun talonpoikaiskomiteoita (krest-komy) muodostettiin kyläneuvostojen ja kuntien toimeenpanevien komiteain yhteyteen Kansankomissaarien Neuvoston toukokuun 14 pnä 1921 antaman, V. I. Leninin allekirjoittaman asetuksen mukaisesti; ne toimivat vuoteen 1933. Keskinäisavun talonpoikaiskomiteat muodostettiin tarkoituksella parantaa yhteiskunnallisen avun antamista talonpojille ja puna-armeijalaisten perheille, tarkoituksella kehittää laajojen talonpoikaisjoukkojen omatoimisuutta ja aloitteellisuutta. Säädös talonpoikain keskinäisavun yhdistyksistä, jonka VSFNT:n Yleisvenäläinen Toimeenpaneva Keskuskomitea ja Kansankomissaarien Neuvosto vahvistivat syyskuussa 1924, asetti keskinäisavun talonpoikaiskomiteain tehtäväksi auttaa myös erilaisten osuustoimintamuotojen kehittämistä ja lujittamista maaseutuväestön keskuudessa ja saada niihin mukaan maaseudun köyhien ja keskitalonpoikain joukot.— **211.**

³⁶ Toukokuun 23 pnä 1924 pidettiin Moskovan Punaisella torilla nuorten pioneerien paraati VKP(b):n XIII edustajakokouksen ja nuorten pioneerien järjestön „V. I. Leninin nimelle omistetuksi kommunistiseksi lasten järjestöksi“ nimittämisen kunniaksi. Paraatin, johon osallistui noin 10 tuhatta pioneeria, otti vastaan VKP(b):n XIII edustajakokouksen puhemies.— **212.**

³⁷ Osakeyhtiöitä (valtion, seka- ja osuustoiminnallisia yhtiöitä) Neuvostoliitossa muodostivat Ulkomaankaupan, Sisämaankaupan ja Raha-asiaain kansankomissariaatit Työ- ja Puolustusneuvoston vahvistuksella. Niiden muodostamisen tarkoituksena oli varojen kokoaminen, muun muassa myöskin yksityisiltä

yrittäjiltä, kansantalouden nopeampaa kuntoonpalauttamista ja tavaravaihdon kehittämistä varten.

Sekayhtiöt osakeyhtiöiden eräänä muotona pyrkivät saamaan ulkolaista pääomaa vientitavaroiden valmistamista varten maan sisällä ja niiden realisoimista varten ulkomailla sekä kansantalouden kuntoonpalauttamiseksi välttämättömien tuotteiden maahantuomista varten. Sekayhtiöt toimivat Ulkomaankaupan kansankomissariaatin valvonnan alaisina. Osakeyhtiöt olivat olemassa uuden talouspolitiikan ensimmäisellä kaudella.— **233.**

³⁸ „Krestjanskaja Gazeta“ („Talonpoikaiston Lehti“)—NKP(b):n Keskuskomitean äänenkannattaja, joukkolehti maaseutua varten; ilmestyi marraskuusta 1923 helmikuuhun 1939.— **234.**

³⁹ Köyhien talonpoikain komiteat — komnezamy (komitety nezamozhnyh seljan), jotka yhdistivät Ukrainan vähämaisia ja maattomia talonpoikia, muodostettiin köyhien ja keskitalonpoikain etujen puolustamisen tarkoituksessa. Ne olivat olemassa vuodesta 1920 lähtien, ja ne lakkautettiin yleisen kollektivisoinnin toteuttamisen jälkeen vuonna 1933. Olemassaolonsa ensimmäisellä kaudella (1920—1921) köyhien talonpoikain komiteat olivat poliittisia järjestöjä, jotka auttoivat Neuvostojen vallan lujittamista maaseudulla. Uuden talouspolitiikan käytäntöönottamisen jälkeen köyhien talonpoikain komiteat muutettiin tuotannollistyyppisiksi yhteiskunnalliseksi järjestöiksi, joiden perustehtävänä oli talonpoikain saaminen mukaan erilaisiin maataloudellisiin kollektiiveihin. Köyhien talonpoikain komiteat olivat puolueen ja valtion politiikan aktiivisia toteuttajia maaseudulla.— **234.**

⁴⁰ Alueelliset sotajoukko-osastot muodostettiin Neuvostoliiton Toimeenpanevan Keskuskomitean ja Kansankomissaarien Neuvoston elokuun 8 p:nä 1923 antaman asetuksen perusteella rinnan olemassaolleiden Punaisen Armeijan kaaderijoukkojen kanssa. Alueelliset joukkomuodostelmat järjestettiin miliisiperustoille, ja niiden tarkoituksena oli antaa työtätekeville sotilasvalmennus lyhytaikaisten koulutusharjoitusten kautta.— **235.**

- 41 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 219—272.
— **235.**
- 42 Tarkoitetaan V. I. Leninin kirjasta „Luontaisverosta“ (kts. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 317—352).— **236.**
- 43 Tarkoitetaan päätöslauselmaa „Väittelyn yhteenvedoista ja pikkuporvarillisesta poikkeamasta puolueessa“, jonka VKP(b):n XIII konferenssi hyväksyi tammikuun 18 pnä 1924 J. V. Stalinin „Puoluerakennustyön lähimmistä tehtävistä“ tekemän alustuksen johdosta (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 540—545).— **339.**
- 44 Neuvostoliiton tunnustamisen politiikka kapitalististen maiden puolelta ilmeni diplomaattisten suhteiden järjestämisessä Neuvostoliiton kanssa—Englanti, Italia, Norja ja Itävalta järjestivät ne helmikuussa 1924, Kreikka ja Ruotsi maaliskuussa, Tanska kesäkuussa, Ranska lokakuussa, Japani ja eräät muut valtiot tammikuussa 1925.— **258.**
- 45 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 219—272.
— **263.**
- 46 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 566—568.— **266.**
- 47 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 589—598.— **266.**
- 48 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 582—588.— **266.**
- 49 Rahareformi — arvonsa menettäneiden neuvosto-paperirahojen vaihtaminen lujaan kultakatteiseen tshervonetsiin; Neuvostohallitus suoritti reformin vuoden 1924 kuluessa.— **269.**
- 50 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 578—582.— **270.**

- ⁵¹ Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 307—311.— **272.**
- ⁵² Tarkoitetaan VKP(b):n Keskuskomitean täysistuntoa, joka pidettiin kesäkuun 2 pnä 1924 puolueen XIII edustajakokouksen jälkeen. J. V. Stalin valittiin VKP(b):n Keskuskomitean Politbyroon, Orgbyroon ja Sihteeristön jäseneksi sekä valittiin jälleen VKP(b):n Keskuskomitean pääsihteeriksi. Täysistunto käsitteli kysymystä VKP(b):n edustajistosta Kominternin Toimeenpaneavassa Komiteassa ja Kominternin V kongressissa sekä työpalkkaa, metalliteollisuutta, kuivuutta y.m. koskevia kysymyksiä. Maaseudulla tehtävän työn kysymysten yksityiskohtaista käsittelyä varten tehtiin päätös VKP(b):n Keskuskomitean täysistunnon vakinaisen maaseututyönvaliokunnan muodostamisesta. Täysistunnon toimeksiannosta Keskuskomitean Politbyroo muodosti valiokunnan, jonka kokoonpanoon tulivat V. M. Molotov (puheenjohtaja), J. V. Stalin, M. I. Kalinin, L. M. Kaganovitsh, N. K. Krupskaja y.m. VKP(b):n Keskuskomitean täysistunnon päätöksellä syyskuussa 1924 valiokunta muutettiin VKP(b):n Keskuskomitean yhteydessä toimivaksi maaseututyön neuvottelukokoukseksi.— **272.**
- ⁵³ Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 610—617.— **275.**
- ⁵⁴ „Rabotshí Korrespondent“ („Työläiskirjeenvaihtaja“) — kuukausilehti, ilmestyi tammikuusta 1924 kesäkuuhun 1941. Tammikuusta 1925 se ilmestyi nimellä „Työläis-talonpoikaiskirjeenvaihtaja“.— **285.**
- ⁵⁵ Puolan valiokunta muodostettiin Kominternin V kongressissa, joka pidettiin Moskovassa kesäkuun 17—heinäkuun 8 pnä 1924. J. V. Stalin oli kongressin tärkeimpien valiokuntien jäsenenä ja Puolan valiokunnan puheenjohtaja. Valiokunnan esittämä päätöslauselma Puolan kysymyksestä hyväksyttiin yksimielisesti Kominternin Toimeenpaneavan Komitean laajennetun

täysistunnon ensimmäisessä istunnossa heinäkuun 12 pnä 1924.— **288.**

- ⁵⁶ Brandlerin ryhmä — oikeisto-opportunistinen ryhmä Saksan kommunistisessa puolueessa. Ryhtymällä periaatteettomaan yhteistoimintaan Saksan sosialidemokratian johtohenkilöiden kanssa brandlerilaiset myötävaikuttivat siihen, että Saksan työväenluokka kärsi tappion vuoden 1923 vallankumouksellisissa tapahtumissa. Kominternin V kongressi (1924) tuomitsi Brandlerin ryhmän antautumislinjan. Kominternin Toimeenpanevan Komitean V laajennetun täysistunnon päätöksellä huhtikuun 4 pnä 1925 Brandlerin ryhmältä kiellettiin puuttuminen Saksan kompuolueen asioihin ja osallistuminen Kominternin toimintaan. Vuonna 1929 Brandler erotettiin kommunistisen puolueen riveistä ryhmäkuntalaisen toimintansa takia.— **291.**
- ⁵⁷ Tarkoitetaan D. Bednyin runoa „Tjaga“ (kts. D. Bednyi. Kootut teokset, 1928, IX osa, s. 86—93).— **301.**
- ⁵⁸ „Vasemmistoblokki“ Ranskassa — Edouard Herriotin johtamien radikaalien ja radikaalisosialistien blokki, joka tuli valtaan toukokuussa 1924. Peitellen itseään „vasemmistolaisilla“ korulauseilla „vasemmistoblokin“ hallitus auttoi käytännössä aktiivisesti Ranskan imperialismia sen sisä- ja ulkopolitiikassa. Herriotin hallitus pysyi vallassa vuoden 1925 huhtikuuhun asti.— **307.**
- ⁵⁹ Ententen Lontoon konferenssi pidettiin heinäkuun 16 — elokuun 16 pnä 1924, ja siihen osallistuivat Englanti, Ranska, Amerikan Yhdysvallat ja eräät muut maat. Konferenssi oli kutsuttu koolle käsittelemään ja ratkaisemaan Saksalta perittävien sotakorvausten kysymystä.— **312.**
- ⁶⁰ Saksin työväenhallitus muodostettiin lokakuun 11 pnä 1923 sen joukkoluontoisen vallankumouksellisen liikkeen tuloksena, joka oli levinnyt yli koko Saksan. Siihen tuli 5 sosialidemokraattia ja 2 kommunistia. Hallituksen johdossa oli „vasemmisto“-sosialidemokraatti Zeigner. Saksin hallitukseen tulleet kommunistit harjoittivat Saksan kommunistisen puolueen brandleri-

laisen johdon antautumispolitiikkaa ja yhdessä „vasemmisto“-sosiaalidemokraattien kanssa tekivät tyhjäksi proletariaatin aseistamisen ja vallankumouksen kehittämisen asian Saksassa. Lokakuun 30 pnä 1923 valtakunnan sotajoukot hajottivat Saksin työvänehallituksen.— **320.**

- ⁶¹ Souvarine'in ryhmä — opportunistinen ryhmä Ranskan kompuolueen sisällä. Ryhmää johti Trotskin kiihkeä kannattaja Souvarine. Kannattaen trotskilaista oppositiota VKP(b):ssa Souvarine'in ryhmä parjasi Ranskan kommunistista puoluetta sekä Kominternia ja rikkoi törkeästi puoluekuria. Vuonna 1924 Kominternin Toimeenpanevan Komitean IV laajennettu täysistunto tyydytti Ranskan kompuolueen vaatimuksen Souvarine'in erottamisesta Ranskan kompuolueesta, ja vuonna 1926 Kominternin Toimeenpanevan Komitean VII laajennettu täysistunto erotti hänet Kommunistisen Internationalen riveistä hänen vastavallankumouksellisen propagandansa vuoksi.— **320.**

- ⁶² Kominternin V Maailmankongressi pidettiin Moskovassa kesäkuun 17 — heinäkuun 8 pnä 1924. Kongressissa oli läsnä 510 edustajaa, jotka edustivat 60 järjestöä 49 maasta.

Kongressi käsitteli kysymykset Kominternin Toimeenpanevan Komitean toiminnasta, maailman taloudellisesta tilanteesta, taloudellisesta tilanteesta Neuvostoliitossa ja väittelystä VKP(b):ssa, fasismista, taktiikasta ammatillisessa liikkeessä, tuotantosoluista, eri maiden puolueiden kysymyksiä, ohjelma-, kansallisuus-, agraari- ja muita kysymyksiä. J. V. Stalin oli kongressin puhemiehistön ja sen tärkeimpien valiokuntien jäsen — poliittisen ja ohjelmavaliokunnan sekä sen valiokunnan, joka laati päätöslauselman leninismistä — ja Puolan valiokunnan puheenjohtaja. Kominternin V kongressi kannatti yksimielisesti bolshevikkipuoluetta sen taistelussa trotskilaisuutta vastaan. Kongressi vahvisti VKP(b):n XIII konferenssin ja XIII edustajakokouksen päätöslauselman „Väittelyn yhteenvedoista ja pikkuporvarillisesta poikkeamasta puolueessa“ ja päätti julkaista sen kongressin päätöksenä. Kongressi teki päätöksen kapitalististen maiden kommunististen puolueiden

- lujittamisesta, niiden bolshevisoimisesta ja tekemisestä todella joukkopuolueiksi, jotka nojautuvat ammattiliittoihin.— 320.
- ⁶³ Profintern — Punainen Ammattiliittointernationale; muodostui vuonna 1921 ja toimi vuoden 1937 loppuun. Profintern yhdisti vallankumoukselliset ammattiliitot ja oli Kommunistisen Internationalen kannalla.— 322.
- ⁶⁴ Amsterdamin yhtymä (Amsterdamin Internationale)—Ammattiliittojen kansainvälinen yhtymä; muodostettiin kansainvälisessä kongressissa Amsterdamin heinäkuussa 1919. Siihen kuuluivat eräiden Länsi-Euroopan maiden ja Pohjois-Amerikan Yhdysvaltojen reformistiset ammattiliitot. Ohjelmassaan ja taktiikassaan se oli kommunistille vihamielisellä, vallankumousvastaisella kannalla. Amsterdamin yhtymä lakkautti olemassaolonsa sen jälkeen, kun Ammattiliittojen ensimmäisessä maailmankongressissa (syys — lokakuu 1945) muodostettiin Maailman ammattiliittofederatio.— 322.
- ⁶⁵ Levin vasemmistoryhmä — ryhmä Saksan sosialidemokraattisen puolueen sisällä. Lokakuussa 1923, jolloin muodostettiin Saksin työvänehallitus, Levin ryhmä, peläten menettävänsä vaikutusvaltansa työläisjoukkojen keskuudessa, ilmoitti olevansa suostuvainen yhteistyöskentelyyn kommunistien kanssa, mutta todellisuudessa se verhosi sosialidemokratian vastavallankumouksellista politiikkaa ja auttoi porvaristoa proletariaatin vallankumouksellisen liikkeen tukahduttamisessa.— 325.
- ⁶⁶ Maaseutusolujen sihteerien neuvottelukokous VKP(b):n Keskuskomiteassa pidettiin lokakuun 21—24 p:nä 1924. Neuvottelukokouksessa oli läsnä 62 työntekijää paikkakunnilta, heidän joukossaan 4 edustajaa keskusalueilta ja läänikomiteista, 15 piirikunta- ja piirikomiteoista, 17 kuntakomiteoista, 11 kyläsoluista, 11 nuorisoliittosoluista ja 4 talonpoikaisnaisten kuntaorganisaattoria. Neuvottelukokous kuuli V. M. Molotovin alustuksen „Maaseutusolujen lähimmistä tehtävistä“, M. I. Kalininin selostuksen „Uusi asetus keskinäisavun talonpoikaismomiteoista“, L. M. Kaganovitshin alustuksen „Alemmasta neuvostokoneistosta“, N. K. Krupskajan alustuksen „Politi-

nen valistustyö maaseudulla“, selostukset paikkakunnilta ja muista kysymyksistä. J. V. Stalin osallistui neuvottelukokouksen työhön ja piti lokakuun 22 päivän istunnossa puheen „Puolueen lähimmistä tehtävistä maaseudulla“.— 330.

67 Tarkoitetaan vastavallankumouksellista kapinaa Gruusiassa elokuun lopulla 1924, jonka järjestivät gruusialaiset menshevikit ja porvarilliset natsionalistit II Internationalen johtajien ja ulkovaltioiden asiamiesten avustamina. Gruusian työläisten ja työtätekevän talonpoikaiston aktiivisella avustuksella kapina likvidoitiin nopeasti.— 336.

68 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 256.— 341.

69 VKP(b):n Keskuskomitean täysistunto pidettiin lokakuun 25—27 p:nä 1924. Täysistunto käsitteli taloudellisia kysymyksiä ja V. M. Molotovin alustuksen „Lähimmät tehtävät työssä maaseudulla“. Täysistunto teki päätöksen „Lähimmistä tehtävistä työssä maaseudulla“, jossa se antoi puoluejärjestöille lisäohjeita kehitellen puolueen XIII edustajakokouksen päätöstä työstä maaseudulla. J. V. Stalin johti täysistunnon työtä ja piti lokakuun 26 päivän istunnossa puheen „Puolueen tehtävistä maaseudulla“.— 342.

70 „Yhteydenpitokomitean“, johon kuuluivat Tsheidze, Steklov, Suhanov, Filippovski ja Skobelev (myöhemmin siihen tulivat Tshernov ja Tsereteli), työväen ja sotilaiden edustajain Pietarin Neuvoston menshevikki-eserräläinen Toimeenpaneva Komitea valitsi maaliskuun 7 p:nä 1917 yhteyden ottamiseksi Väliaikaisen hallituksen kanssa, siihen „vaikuttamiseksi“ ja sen toiminnan „kontrolloimiseksi“. Tosiasiassa „yhteydenpitokomitea“ auttoi Väliaikaisen hallituksen porvarillisen politiikan toteuttamista ja pidatti työläisjoukkoja aktiivisesta vallankumouksellisesta taistelusta kaiken vallan Neuvostoille siirtämisen puolesta. „Yhteydenpitokomitea“ oli olemassa vuoden 1917 toukokuuhun asti, jolloin menshevikkien ja eserrien edustajia meni välittömästi Väliaikaiseen hallitukseen.— 363.

71 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XX osa, s. 87—90.— 364.

- ⁷² VSDTP(b):n Pietarin yleiskaupunkilainen konferenssi pidettiin huhtikuun 27 — toukokuun 5 (huhtikuun 14—22) pnä vuonna 1917. Konferenssissa oli läsnä 57 edustajaa. Konferenssin työhön osallistuivat V. I. Lenin ja J. V. Stalin. V. I. Lenin teki selostuksen päivän tilanteesta. Selostuksen pohjana olivat hänen Huhtikuun teesinsä. J. V. Stalin oli sen valiokunnan jäsen, joka laati päätöslauselman V. I. Leninin selostuksen johdosta.— **365.**
- ⁷³ Bolshevikkien VII Yleisvenäläisestä huhtikuun konferenssista kts. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, s. 209—213.— **365.**
- ⁷⁴ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XX osa, s. 13—47.— **365.**
- ⁷⁵ Kts. „V. I. Leninin puhe VSDTP(b):n Pietarin komitean istunnossa kesäkuun 24 (11) pnä 1917 mielenosoituksen peruuttamisen johdosta“ (Teokset, 3. painos, XX osa, s. 526—527).— **370.**
- ⁷⁶ Pohjoisen alueen työväen ja sotilaiden edustajain Neuvostojen edustajakokous pidettiin lokakuun 24—26 (11—13) pnä 1917 Pietarissa bolshevikkien johdolla. Edustajakokouksessa oli edustajia Pietarista, Moskovasta, Kronstadtista, Novgorodista, Räävelistä, Helsingistä, Viipurista ja muista kaupungeista — yhteensä 94 edustajaa, niistä bolshevikkeja 51. Edustajakokous teki päätöksen kaiken vallan Neuvostoille viipymättömän siirtämisen välttämättömyydestä keskuksessa sekä paikkakunnilla, kutsui talonpoikia tukemaan taistelua Neuvostojen vallan puolesta sekä kehoitti itse Neuvostoja aktiivisiin tekoihin ja muodostamaan Sotilaallisia vallankumouskomiteoita vallankumouksen sotilaallisen puolustuksen järjestämiseksi. Edustajakokous muodosti Pohjoisen aluekomitean ja antoi sen tehtäväksi Neuvostojen II Yleisvenäläisen edustajakokouksen koollekutsumisen valmistelemisen ja kaikkien alueneuvostojen toiminnan yhdistämisen.— **373.**
- ⁷⁷ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXI osa, s. 330.— **377.**
- ⁷⁸ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXI osa, s. 333.— **378.**
- ⁷⁹ J. V. Stalinin kirja „Tiellä Lokakuuhun“ ilmestyi kahtena painoksena tammi- ja toukokuussa 1925. Tässä kirjassa jul-

kaistut artikkelit ja puheet on otettu J. V. Stalinin Teosten 3. osaan. Esipuheen tekijä sai valmiiksi joulukuussa 1924, ja se julkaistiin täydellisenä vain kirjassa „Tiellä Lokakuuhun“. Suuri osa esipuheesta on julkaistu yleisotsikolla „Lokakuun vallankumous ja venäläisten kommunistien taktiikka“ erilaisten kokoelmien ja erillisten kirjasten lisäksi myös J. V. Stalinin kirjan „Leninisin kysymyksiä“ kaikissa painoksissa. Osa esipuheesta on tekijän huomautuksena artikkeliin „Federalismia vastaan“ julkaistu J. V. Stalinin Teosten 3. osassa.— 391.

⁸⁰ Kts. K. Marx ja F. Engels. Valitut kirjeet. 1947, s. 262 — 264.— 430.